

УЧАСТЬ У ГРОМАДСЬКОМУ САМОВРЯДУВАННІ ЯК ОДИН ІЗ СПОСОБІВ ЗАХИСТУ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ СТУДЕНТІВ

Петрецька Н. І.

*старший викладач кафедри конституційного права
та порівняльного правознавства*

*ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
м. Ужгород, Україна*

Студентське самоврядування у вищому навчальному закладі – невід’ємна частина громадського самоврядування, що забезпечує захист прав та інтересів осіб, які навчаються у вищому навчальному закладі, і їхню участь в управлінні вищим навчальним закладом. У своїй діяльності органи студентського самоврядування не дублюють роботу первинної профспілкової організації студентів, а співпрацюють з нею. Вони можуть співпрацювати з органами студентського самоврядування інших навчальних закладів та молодіжними організаціями, діяльність яких не має політичного або релігійного характеру [1].

Спираючись на нормативне закріплення діяльності органів студентського самоврядування, першим нормативно-правовим актом, що передбачив право створювати органи студентського самоврядування у вищих навчальних закладах був Закон України «Про освіту» від 23 березня 1991 року, який визнавав громадське самоврядування, у тому числі і студентське. У 1996 році було прийнято Положення «Про державний вищий заклад освіти» (затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 5 вересня 1996 року), у якому визначена мета, завдання, структура органів студентського самоврядування. Незважаючи на те, що згодом з’явилося досить прогресивне Положення «Про студентське самоврядування у вищих навчальних закладах», затверджене Міністерством освіти і науки України від 3 квітня 2001 року, Закон України «Про вищу освіту» від 17 січня 2002 року відображає ті ж норми, які у 1996 році були передбачені у Положенні «Про державний вищий навчальний заклад». Якщо говорити про законодавче регулювання, то сьогодні це лише 34, 37 та 38 статті Закону України «Про вищу освіту», що визначають необхідність затвердження положення про студентське самоврядування вищим колегіальним органом громадського самоврядування вищого навчального закладу [1].

Крім неналежного нормативного регулювання діяльності органів студентського самоврядування важливою є проблема, що стосується відсутності фінансування їх діяльності. Фінансова незалежність – це запорука свободи та самостійності дій. Фінансова підтримка з боку

адміністрації вищого навчального закладу або місцевої влади може надходити до самоврядної скарбниці. Проте такого роду фінансування не повинно обмежувати діяльність цих організацій і впливати на прийняті ними рішення.

В Австрії, як і в більшості європейських країн, передбачений законний внесок студента на розвиток студентського самоврядування. Сусідня Польща законодавчо закріпила обов'язковість фінансового та матеріального забезпечення функціонування органів студентського самоврядування з університетського бюджету. У Великій Британії всі Студентські ради вищих навчальних закладів мають потужне фінансування. Вони отримують матеріальну підтримку від університетів, державних установ, меценатів, а також мають прибутки від комерційної діяльності. Навіть Голова студентської ради обирається членами студентської ради і отримує заробітну плату [2; с. 172].

Студентське самоврядування у Великій Британії (студентські організації) функціонують у формах студентської спілки, студентського уряду або студентської ради. Студентські ради виражають студентські думки щодо університету, відповідають за надання різноманітних послуг студентам. Зазначені ради керують деякими комерційними установами, що знаходяться на території університету (магазини, нічні клуби), друкують студентські газети, надають консультації щодо успішного навчання в університеті; керують спортивними клубами тощо [2; с. 171].

Студентські організації є посередником між адміністрацією вищого навчального закладу та студентськими колективами. Приєднання України до Болонського процесу значно розширює демократичні засади освітнього процесу, мобільність студентів, неформальну їх освіту, відкриває можливості брати участь у виконанні широкомасштабних навчальних програм. Болонський процес орієнтує вищі навчальні заклади на залучення студентів як компетентних, активних і конструктивних партнерів до формування Зони Європейської вищої освіти. У вищих навчальних закладах України органи студентського самоврядування функціонують як система і процес реалізації своїх прав, обов'язків та ініціатив через прийняття рішень та їх втілення в реальність [2; с. 167].

Вважаємо за необхідне доповнити та удосконалити нормативно-правову базу щодо діяльності органів студентського самоврядування. Згідно з існуючим законодавством питання розвитку студентського самоврядування є суто декларативними, а порівняно з аналогічними правами професійних спілок – дуже обмеженими. Таку юридичну незахищеність студентських самоврядних органів можна сприйняти не лише як небажання адміністрації вищого навчального закладу делегувати ор-

ганам студентського самоврядування свої функції, мова йде про незацікавленість держави в особі Міністерства освіти і науки втрачати керівні позиції, адже посилення влади студентського самоврядування спричинить автономію вищих навчальних закладів, а основним керівним органом будуть студенти.

На наш погляд у вищих навчальних закладах необхідно сприяти розвиткові органів студентського самоврядування. Ми пропонуємо об'єднати органи студентського самоврядування з профспілками студентів, засобами масової інформації вищих навчальних закладів та іншими товариствами, гуртками з метою забезпечення прав, свобод, законних інтересів студентів та послаблення централізації управління вищим навчальним закладом. По-перше, діяльність всіх цих органів спрямована на забезпечення дотримання прав і свобод та захист студентів. По-друге, профспілки наділені широкими повноваженнями, а органи студентського самоврядування великою кількістю студентів, а засоби масової інформації покликані розповсюджувати дійсну і правдиву інформацію про все, що стосується або позначається на навчально-виховному процесі. По-третє, проблеми фінансування можна вирішити за рахунок різних джерел. З одного боку, законодавчо передбачити обов'язковість фінансування з університетського бюджету. З іншого – з досвіду розвинених країн світу спостерігаємо отримання вищими навчальними закладами матеріальної підтримки не лише від державних установ, а й від благодійних, комерційних організацій, окремих громадян, ведення власної комерційної діяльності тощо.

Література:

1. Про вищу освіту: Закон України № 2984 – III від 17. 01. 2002 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2984-14/page3>
2. Університетська освіта: [навч. посібник] / Г. Я. Аніловська, Н. С. Марушко, Л. М. Томаневич. – Львів: Магнолія, – 2006. – 370 с. (168с)
3. Стратегія та сучасні тенденції розвитку університетської освіти України в контексті Європейського простору вищої освіти. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.mon.gov.ua/education/higher/bolpr/strateg.doc
4. Мельничук О. Ф. Правові засоби та способи захисту суб'єктивного права на освіту / Мельничук О. Ф. //Адвокат № 4 (127) 2011. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/Portal/Soc_gum/Advokat/2011_4/2011-4-Melnychuk.pdf